

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zelená kniha – Podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání

(KOM(2009) 329 v konečném znění)

(2010/C 255/15)

Zpravodajka: **paní PÄÄRENDSON**

Dne 8. července 2009 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Zelená kniha – Podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání

KOM(2009) 329 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. prosince 2009. Samostatnou zpravodajkou byla paní PÄÄRENDSON.

Na 458. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. prosince 2009 (jednání dne 16. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 173 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Doporučení

1.1 EHSV plně podporuje snahu Komise podpořit mobilitu mladých lidí ve vzdělávání. Aby se tato rozsáhlejší mobilita stala skutečností, musí být potenciální hostitelé povzbuzováni k tomu, aby se stali jakýmsi magnetem, který tyto lidi přitáhne do jejich zemí a měst.

1.2 Cílů mobility ve vzdělávání lze dosáhnout pouze za úplné a široké spolupráce a úsilí na všech úrovních (úrovni EU, členských států, regionů, vzdělávacích zařízení, sociálních partnerů a organizací občanské společnosti), ale i ze strany mladých lidí samých).

1.2.1 Komise a členské státy by měly zvýšit svoji snahu o odstranění překážek bránících mobilitě a o výměnu osvědčených postupů. Výbor vyzývá členské státy, aby odpovídajícím způsobem prováděly právo Společenství a odstranily překážky v administrativní a legislativní oblasti související s povolením k pobytu, právy v oblasti sociálního zabezpečení a uznáváním studentských průkazů z jiných zemí. Mobilita ve vzdělávání byla klíčem k úspěchu Boloňského procesu a Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání. Výbor se domnívá, že mobilita může být klíčová i pro vznik společného evropského prostoru celoživotního učení. Zavedení „statutu evropského stážisty“ a „statutu evropského studenta“ zajistí rovné zacházení a vyřeší mnohé obavy a starosti spojené s uznáváním titulů, zdravotní péčí, podporou pro studenty atd.

1.2.2 S ohledem na validaci a uznávání formálního i neformálního učení je nutné formálně uznat, podepsat a ratifikovat Lisabonskou úmluvu o uznávání.

1.3 Aby byla vytvořena větší podpora, včetně finanční, pro mobilitu ve vzdělávání, je důležité, aby si všechny strany uvědomily a uznaly její výhody. Je třeba podrobněji vysvětlit a zdůraznit vazbu mezi mobilitou ve vzdělávání a zaměstnatelností.

1.4 Podpora mobility mladých Evropanů a získávání nejschopnějších mladých lidí z třetích zemí do Evropy jsou rozhodující prvky pro zachování konkurenceschopnosti Evropy a jejího důležitého vedoucího postavení v oblasti technologií. Výbor je pevně přesvědčen, že problémy s vízy, jež jsou překážkou pro mobilitu, by měly být okamžitě vyřešeny. Výbor je také přesvědčen, že postupné dlouhodobé rozšiřování programů mobility ve vzdělávání do třetích zemí, jako jsou Čína, Indie, Japonsko a USA, by bylo rozumnou investicí.

1.4.1 Výbor chce důrazně doporučit, aby se současně vážně usilovalo o zamezení „odlivu mozků“ z Evropy a o zatraktivnění Evropy pro evropské vědce i pro vědce z mimoevropských zemí.

1.5 Evropská unie ani členské státy nebudou mít žádné sociální ani ekonomické výhody z většího množství mobilních studujících, nebudou-li podstatně navýšeny prostředky na podporu mobility ve vzdělávání. V období krize by strukturální investice měly být prováděny ve vzdělanější a konkurenceschopnější Evropě. EU by měla v zájmu zlepšení financování využít všechny stávající mechanismy a partnery, zapracovat mobilitu do všech relevantních politik a umožnit čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a rámcového programu pro výzkum a vývoj. Dalším zdrojem finančních prostředků by se měl stát ESF, především pro odborné vzdělávání a přípravu, a měl by doplňovat stávající finanční prostředky z programu celoživotního učení 2007–2013.

1.6 Zvýšená mobilita ve vzdělávání povede k zlepšením, pouze budou-li získané zkušenosti ze vzdělávání v zahraničí na dostatečně vysoké úrovni. Výbor proto doporučuje, aby všechny programy mobility dodržovaly Evropskou chartu kvality mobility.

1.7 Výbor také doporučuje reformovat stávající programy mobility (Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig a Marie Curie), aby se zjednodušily postupy a zajistilo se, že bude co nejméně byrokratických překážek. Je zvláště důležité do tohoto procesu zapojit vzdělávací zařízení, místní a regionální orgány, sociální partnery a organizace občanské společnosti.

1.8 Závazek v oblasti mobility by měl být vyjádřen ambiciózním kritériem mobility v novém strategickém rámci evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET2020); toto kritérium by mělo rozlišovat mezi různými cílovými skupinami (studenty v odborném vzdělávání a přípravě, učiteli, studenty v neformálním a vysokoškolském vzdělávání a žáky škol) a mělo by vycházet z mnohem ucelenějšího souboru statistických údajů.

1.9 Ke zvýšení povědomí o programech mobility ve vzdělávání a zvýšení počtu mladých lidí, kteří se rozhodnou pro studijní pobyt v zahraničí, by se o tomto tématu mělo informovat účinněji než doposud.

1.10 Výbor podporuje vytvoření jednotného evropského internetového portálu, na němž by bylo možné snadno najít veškeré informace o programech mobility ve vzdělávání v celé Evropě a kde by podniky mohly najít informace (životopisy) o mladých lidech hledajících stáž nebo učňovský poměr, a naopak. Je třeba povzbuzovat síť evropských podniků (včetně organizací malých a středních podniků) a evropské odborníky, aby na své internetové stránky přidávaly informace o programech mobility studujících a aby inzerovaly mezi svými členy.

1.11 Za účelem posílení politického procesu v návaznosti na zelenou knihu by Výbor doporučil, aby byl definován pojem mobility ve vzdělávání a upřesněno věkové rozmezí osob, jichž se týká.

1.12 Výbor je přesvědčen, že pro podporu mobility ve vzdělávání by se prioritou ve studijních programech institucí vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních měla stát výuka jazyků. Doporučili bychom, aby se posoudilo, je-li možné ustanovit povinný roční pobyt v zahraničí pro učitele jazyků ve všech institucích vysokoškolského vzdělávání, a aby byly členské státy požádány o mnohem větší úsilí v jejich politice vzdělávání v zájmu dosažení cíle, aby každý občan EU mluvil alespoň dvěma dalšími jazyky EU.

2. Shrnutí zelené knihy Komise

2.1 Evropská komise zveřejnila 8. července 2009 zelenou knihu *Podpora mobility mladých lidí ve vzdělávání*. Účelem je zahájit diskusi o tom, jak nejlépe zlepšit příležitosti mladých lidí v Evropě

k rozvoji jejich znalostí a dovedností tím, že budou pobývat v jiné zemi, aby získali studijní nebo pracovní zkušenosti, vykonávali veřejně prospěšné práce nebo získali další odborné vzdělání v rámci celoživotního učení.

2.2 Rozsah, jímž se zelená kniha zabývá, je značný. Cílem je obsáhnout situaci všech mladých lidí v různých vzdělávacích kontextech, tj. ve škole, ve studijních programech na bakalářské, magisterské či doktorandské úrovni, na stážích, v učňovském poměru, v rámci výměny mládeže, při dobrovolné činnosti nebo odborném výcviku, a to jak uvnitř, tak mimo EU ⁽¹⁾. Zelená kniha usiluje o podporu organizované mobility ve vzdělávání a zaměřuje se na fyzickou mobilitu mladých lidí (ve věku 16–35 let), ale současně uznává hodnotu virtuální mobility (ve smyslu rozvoje projektů partnerství, odborné přípravy a e-twinningu). Cílem zelené knihy je vyzvat ke zkoumání toho, jak je možné stávající a nové mechanismy a nástroje lépe využít na podporu mobility mladých lidí a jak lze lépe zapojit veřejné orgány na různé úrovni (EU, celostátní, regionální a místní) i další zúčastněné subjekty: podniky, občanskou společnost a soukromé osoby. Klade důraz na řadu oblastí, kde je zapotřebí dalšího úsilí a předkládá návrhy možného směřování postupu. Je-li to vhodné, jsou uvedeny příklady osvědčených postupů. Možnosti financování, vzdělávací a odborné vzdělávací programy a praktické poradenství pro mobilní studující existují, avšak je třeba je uvádět v obecnou známost a usnadnit k nim přístup.

2.3 Program Erasmus je se svou dvacetiletou zkušeností důkazem přínosů mobility ve vysokoškolském vzdělávání. Evropské komise ve své Lisabonské zprávě z prosince 2007 zdůraznila, že by se mobilita typu používaného v programu Erasmus měla stát přirozenou součástí vysokoškolského vzdělávání ⁽²⁾. Komise podtrhla důležitost investic do vzdělávání a odborné přípravy, tedy do podpory znalostí a dovedností vhodných k vyrovnání se se současnou hospodářskou krizí. Mobilita ve vzdělávání by se měla stát příležitostí otevřenou všem mladým lidem v Evropě, aby byla zajištěna budoucí konkurenceschopnost a soudržnost EU; měla by se stát pravidlem, nikoliv výjimkou ⁽³⁾. Mobilita znalostí by se měla stát pátou svobodou EU.

2.4 Komuniké z Lovaně, přijaté dne 29. dubna 2009 ministry odpovědnými za vysokoškolské vzdělávání v zemích účastnících se Boloňského procesu, uvádí, že do roku 2020 by mělo mít zkušenost se studiem nebo odbornou přípravou v zahraničí alespoň 20 % z těch, kdo své vzdělání dokončí v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Učení může být formální – v rámci vzdělávacího systému – nebo neformální – v kontextu dobrovolnické činnosti mládeže.

⁽²⁾ Strategická zpráva o obnovené Lisabonské strategii pro růst a zaměstnanost: zahájení nového cyklu (2008–2010), KOM(2007) 803.

⁽³⁾ Zpráva fóra odborníků na vysoké úrovni týkající se mobility, červen 2008, http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf.

⁽⁴⁾ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique_April_2009.pdf.

2.5 V zelené knize byl proto dán podnět k zahájení veřejné konzultace s požadavkem na zodpovězení těchto otázek:

- Jak je možné přimět více mladých lidí, aby strávili určitou dobu v zahraničí za účelem studia, další odborné přípravy, dobrovolnické práce nebo pracovní praxe?
- Jaké jsou hlavní překážky mobility, které je nutné překonat?
- Jak mohou všichni zúčastnění – školy, univerzity, podniky a jejich organizace, orgány vlády, místní úřady, organizace občanské společnosti a další – těsněji a účinněji spolupracovat, zejména pokud jde o to, přimět mladé lidi z jiných zemí, aby k nim přišli získat zkušenosti? S tím souvisí otázka, jak motivovat podniky k tomu, aby hostily účastníky programů mobility, včetně mladých podnikatelů a učňů?

3. Mobilita: přínosy, překážky a hrozby

3.1 Jak zelená kniha správně uvádí, mobilita ve vzdělávání „je jedním ze základních způsobů, jímž mohou jednotlivci, a zejména mladí lidé, zlepšit svou budoucí zaměstnatelnost a posílit osobní rozvoj“.

3.2 Odejít do jiné země za studiem, jako součást jejich stávající práce, za získáním více pracovních zkušeností nebo z důvodu dobrovolnické práce poskytuje mladým lidem skutečnou možnost rozšířit si své obzory. Nicméně podle statistik uvedených v zelené knize nabídl v roce 2006 existující programy mobility ⁽⁵⁾ příležitosti k mobilitě přibližně 310 000 osob, což jsou pouhé 0,3 % věkové kategorie 16–29 let v EU. Údaje Eurostatu ukazují, že mimo tyto programy studuje v zahraničí každý rok dalších 550 000 vysokoškolských studentů.

3.2.1 Mobilita však zůstává na nízké úrovni i přes četné snahy evropských institucí a dalších subjektů prostřednictvím podpůrných programů a ostatních možností. Mobilita je pro některé studenty snadněji dostupná než pro jiné, např. pro lidi v odborném vzdělávání a učené stále přetrvává mnoho praktických překážek, ale i proto, že přibližně 80 % finančních prostředků je určeno pro vysokoškolské vzdělávání.

3.3 Cílem zelené knihy je povzbudit to, aby se studium či práce v zahraničí staly pro mladé Evropany přirozeným krokem, jež budou zvažovat, než aby byly pouze výjimkou. Mladí lidé potřebují lépe pochopit množství výhod, které jim to přináší, včetně lepší znalosti jazyků a dalších dovedností a větší mezikulturní kompetence, z čehož budou mít ve stále multikulturnějším světě prospěch celý život. Díky mobilitě v odborném vzdělávání získají

mladí lidé správný způsob myšlení, včetně smyslu pro vlastní iniciativu, a stanou se otevřenými a sebevědomými. Ze zkušeností vyplývá, že ti, kdo studovali v zahraničí, budou během svého profesního života pravděpodobně mobilnější.

3.4 EHSV plně podporuje větší mobilitu mladých lidí ve vzdělávání za účelem rozšíření jejich praktických zkušeností, protože by to zvýšilo mobilitu všech věkových skupin. Aby se tato rozsáhlejší mobilita stala skutečností, musí být potenciální hostitelé povzbuzováni k tomu, aby se stali jakýmsi magnetem, který tyto lidi přitáhne do jejich zemí a měst.

3.5 Z mobility ve vzdělávání budou mít největší prospěch mladí lidé, vzdělávací a výzkumné instituce a podniky. V dlouhodobém horizontu zlepší konkurenceschopnost EU vybudováním její znalostně intenzivní společnosti a podpoří evropské občanství posílením pocitu identity Evropy a vytvořením pozitivnějšího přístupu k Evropě u jejích občanů. Mobilita podporuje učení se jazykům a mnohojazyčnost.

3.5.1 Mobilita studujících přispívá k volnému pohybu znalostí, jenž by bylo možné považovat za „pátou svobodu“ EU. Aby mohly podporovat mobilitu ve vzdělávání, budou se muset systémy a instituce vzdělávání a odborné přípravy stát otevřenějšími, v neposlední řadě proto, aby se zvýšila spolupráce mezi vzdělávacími zařízeními a jejich práce se stala efektivnější. Také mobilita mezi podniky navzájem a mezi podniky a vzdělávacími a výzkumnými institucemi bude mít mnohem větší dopad na vytváření seskupení a na technologická partnerství, což posílí konkurenceschopnost Evropy a její inovační schopnosti.

3.5.2 Ze zvýšené mobility budou mít prospěch zejména vedoucí akademické instituce, a to díky větší kulturní rozmanitosti a schopnosti získávat skutečně vynikající výzkumné týmy. Větší mobilita bude výhodná i pro podniky, jež mají multikulturní a mnohojazyčný charakter, a pro každý podnik, jenž obchoduje se zahraničím. Ve světě, v němž na konkurenceschopnost EU stále více dotírají rychle se rozvíjející země (Čína, Indie, Brazílie a JAR, k nimž časem přibude mnohem více zemí), bude budoucnost podniků v EU (především budoucnost příležitostí kvalitních pracovních míst) spočívat buď v tom, že získají vedoucí postavení v oblasti nových technologií a výroby v oblasti mezer na trhu, což je velmi závislé na zachování špičkového postavení EU ve výzkumu a vývoji, nebo získají vedoucí postavení v širší oblasti služeb.

3.6 Jsou zde však překážky a hrozby, na něž bude třeba dávat pozor:

- možné soustředění špičkového výzkumu a s tím související výuky a vzdělávání v menším počtu elitních špičkových středisek v Evropě, protože sem budou proudit vynikající studenti na úkor mnoha méně známých zařízení;

⁽⁵⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, program Kultura, Mládež v akci, Evropská dobrovolná služba v rámci programu Mládež v akci, program Evropa pro občany.

- možné zaměření studia na hlavní světové jazyky (zejména angličtinu, francouzštinu, španělštinu a němčinu) na úkor těch členských států, jejichž jazyky nejsou mimo jejich hranice příliš rozšířené;
- vzhledem ke zvýšenému zaměření na angličtinu mohou být mobilní studenti a výzkumníci vedeni k tomu, aby se přesunuli někam jinam v anglicky mluvícím světě, včetně USA, Číny, Japonska a dalších částí východní Asie, i jinam. Přesvědčit tyto osoby, aby se v patřičnou dobu vrátili do Evropy, pak může být obtížné. Jakýkoliv postup EU v oblasti mobility bude muset zahrnovat dostatečné pobídky pro mobilní akademické pracovníky, aby v dlouhodobém horizontu za svoji základnu zvolili EU;
- rozsáhlejší „odliv mozků“ v souvislosti s naskytnutím se pracovních příležitostí v tzv. zemích se „středními příjmy“⁽⁶⁾ v rozvojovém světě;
- největší prospěch to přinese absolventům humanitních oborů, nikoliv vědeckých, v neposlední řadě proto, že v oblasti vědy si bude mnoho menších podniků moci dovolit použít pouze hlavní dovednosti, jelikož jazykové a ostatní podobné dovednosti se dají snadno nakoupit.

3.6.1 Aby bylo možné udržet vedoucí postavení Evropy v oblasti technologií, je důležité starat se o nejschopnější talenty. USA v současnosti stále vede tzv. „válku o talenty“. Přibližně 400 000 Evropanů s vědeckým a technickým vzděláním žije a pracuje v Americe. Mezi 50 nejlepšími světovými univerzitami je 36 z USA, zatímco pouze 10 z EU. Ani vedoucí postavení USA však nezůstane nesporné. Talenty už nejsou výhradním hájemstvím západního světa. Čína, Indie, Brazílie, Rusko a další země se začínají prosazovat v celosvětovém zápasu o inovace a talenty. Podniky v Evropě budou postaveny před nelítostnou konkurencí, pokud jde o výchovu, přilákání a udržení talentů.

3.7 I přes několik předchozích pokusů prostřednictvím podpůrných programů⁽⁷⁾ a dalších nástrojů⁽⁸⁾ podporujících mobilitu ve vzdělávání existují i jiné překážky, k nimž patří:

- právní překážky (administrativní zátěž),

⁽⁶⁾ Tunisko, Brazílie, JAR.

⁽⁷⁾ Erasmus, Leonardo, Comenius, Grundtvig, Marie Curie, program Kultura, Mládež v akci, Evropská dobrovolná služba v rámci programu Mládež v akci, program Evropa pro občany.

⁽⁸⁾ Europass, evropský systém pro převod a kumulaci kreditů (ECTS, pro vysokoškolské vzdělávání), dodatek k diplomu, evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení, evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu (ECVET), pas mládeže „Youthpass“, portál EURAXESS, směrnice o vízech pro studenty a balíček týkající se víz pro vědecké pracovníky.

- praktické překážky (jazykové znalosti, kulturní rozdíly, nedostatečné finanční prostředky, hospodářská nerovnost, potíže s přenositelností finančních prostředků, nedostatek snadno dostupných informací o programech mobility, zejména kvůli nedostatku efektivních internetových stránek),
- překážky související se vzájemným uznáváním kvalifikací,
- uznávání mobility ve vzdělávání v národních studijních programech a problémů souvisejících s právem pobytu,
- velmi rozdílné metody financování a kontroly univerzit v Evropě: některé jsou nezávislé (například ve Spojeném království), jiné jsou více kontrolovány státem,
- nedostatečná angažovanost členských států⁽⁹⁾ a soukromého sektoru⁽¹⁰⁾.

3.7.1 Jazyk je významnou překážkou mobility ve vzdělávání⁽¹¹⁾, protože bez zvládnutí jazyka hostitelské země bude vzdělávací a sociální zkušenost velmi ztížena. Za povšimnutí stojí fakt, že pouze 18 % Evropanů odešlo ze svého regionu, pouze 4 % odešla do jiného členského státu, než ve kterém se narodili, a pouze 3 % odešla do země mimo EU. V USA žije mimo stát svého narození 32 % občanů. To může v zásadě souviset s různorodostí jazyků v EU⁽¹²⁾.

3.8 Nicméně hlavní překážkou, kterou je nutno překonat, bude zajistit, aby se pro dotyčné studenty nestala cesta do zahraničí z jakéhokoli důvodu negativní zkušeností. Negativní zážitky budou mít záporný vliv, zejména pokud na ně narazí zranitelnější studenti, včetně handicapovaných studentů, studentů s menšinovou sexuální orientací, malou ekonomickou silou, menšinovým etnickým původem nebo jiným znevýhodněním, což nadělá víc škody než užitku. Pobyt v zahraničí také musí být dostatečně dlouhý, aby upevnil nové myšlenky a vytvořil větší pružnost v přístupu a chování. Pro mladé handicapované osoby by mohla být cenným nástrojem virtuální mobilita. Mladí lidé, pro něž není fyzická mobilita možná, by se mohli účastnit virtuální mobility ve vzdělávání pomocí nástrojů IT. Virtuální mobilita ve vzdělávání nesmí nahradit fyzickou mobilitu ve vzdělávání.

⁽⁹⁾ Doktorandské studijní programy jsou v každém členském státu jiné a také systémy odborného vzdělávání a přípravy se mezi jednotlivými zeměmi značně liší.

⁽¹⁰⁾ Soukromý sektor není dostatečně informován o programech na podporu mobility ve vzdělávání a je sporné, zda mohou být tyto programy pro podnikatele přínosné.

⁽¹¹⁾ Údaje z let 2002–2003 ukazují, že v členských státech se ve všeobecném nižším sekundárním vzdělávání vyučuje průměrně 1,3 cizího jazyka na studenta, ve všeobecném vyšším sekundárním vzdělávání činí tento průměr 1,6 cizího jazyka. Pro studenty v odborném vzdělávání a přípravě je cíl osvojit si dva cizí jazyky ještě vzdálenější.

⁽¹²⁾ Pouze 3 % malých a středních podniků v Evropě má dceřině společnosti, pobočky nebo podniky se společnou majetkovou účastí v jiných zemích.

3.8.1 Pro mladší studenty, zejména školního věku, bude zvlášť důležité zajistit dostatečnou výchovnou péči ze strany učitelů, aby se jim usnadnila změna prostředí, pomohlo se s jazykovými problémy, slušným ubytováním na celou délku jejich pobytu v zahraničí, plnou finanční podporou, a to nad rámec stávajících studijních grantů, je-li je třeba doplnit, a zajistilo se jejich všeobecné přijetí v nové komunitě.

4. Řešení: Odpovědi na otázky zelené knihy

4.1 Je důležité, aby všechny strany pochopily a ocenily výhody, jež jim přináší mobilita ve vzdělávání. Je nutné přesvědčit zaměstnavatele, zejména malé a střední podniky, že mobilita ve vzdělávání může pro jejich podniky vytvářet přidanou hodnotu, např. podporou nadnárodních učňovských poměrů a stáží nebo poskytováním pomoci při vstupu na nový trh. V prostředí volného trhu je však důležité vyvarovat se jakékoliv nadměrné regulace na úrovni EU.

4.2 Příprava na období mobility ve vzdělávání: informace a poradenství

4.2.1 Výbor se domnívá, že velmi často sami mladí lidé vůbec neuvažují o tom, jak by jim mobilita ve vzdělávání mohla být prospěšná a zejména zlepšila jejich šance na trhu práce. Přestože byly vytvořeny internetové informační portály o mobilitě⁽¹³⁾, mimo jiné i Evropskou komisí, existují vážné pochybnosti o tom, zda jsou dostatečně vstřícné k uživatelům či dostatečně dostupné. Výbor podporuje vytvoření jednotného evropského internetového portálu, na němž by bylo možné snadno najít veškeré informace o programech mobility ve vzdělávání v celé Evropě a kde by podniky mohly najít informace (životopisy) o mladých lidech hledajících stáž nebo učňovský poměr, a naopak.

4.2.2 Je třeba povzbuzovat síť evropských podniků a odborníků (včetně organizací zastupujících malé a střední podniky), aby na své internetové stránky přidávaly informace o programech mobility studujících a aby inzerovaly mezi svými členy.

4.2.3 Důležitou úlohu při poskytování rad malým a středním podnikům a dalším podnikům, které projeví zájem, a tím jejich povzbuzování, aby vynaložily další úsilí pro zajištění nabídky většího počtu míst pro mladé lidi, jsou „servisní místa“.

4.2.3.1 Jazyky a kultura

4.2.3.2 Chceme-li skutečně odstranit jednu z největších překážek mobility ve vzdělávání a splnit cíl, aby každý občan EU

mluvil alespoň dvěma dalšími jazyky EU⁽¹⁴⁾, Výbor by doporučil, aby se posoudilo, je-li možné ustanovit povinný roční pobyt v zahraničí pro učitele jazyků ve všech institucích vysokoškolského vzdělávání, a aby byly členské státy požádány o mnohem větší úsilí v jejich politice vzdělávání v zájmu dosažení cíle, aby každý občan EU mluvil alespoň dvěma dalšími jazyky EU.

4.3 Právní otázky

4.3.1 Výbor vyzývá členské státy, aby odpovídajícím způsobem prováděly právo Společenství a dále aby odstranily překážky ve správních a legislativních oblastech: *povolení k pobytu, práva v oblasti sociálního zabezpečení a uznávání studentských průkazů z jiných zemí*. Výbor je pevně přesvědčen, že problémy s vízy, jež jsou překážkou pro mobilitu, by měly být okamžitě vyřešeny. Pokud jde o státní příslušníky třetích zemí, kteří přicházejí do EU za účelem studia, neplacené odborné přípravy, výměnných pobytů škol nebo dobrovolné služby na dobu delší než tři měsíce, stanovuje směrnice 2004/114/ES konkrétní podmínky, které jim usnadňují vízové řízení. Kritéria stanovená ve směrnici a týkající se konkrétních skupin by však ve skutečnosti mohla být překážkou mobility⁽¹⁵⁾. Výbor podporuje myšlenku, že by členské státy EU měly zvážit rozšíření použitelnosti směrnice o studentech 2004/114/ES na mladé lidi zapojené do dobrovolné služby EU, výměnných pobytů škol nebo neplacené odborné přípravy.

4.4 Co je třeba učinit na podporu větší mobility do Evropské unie a mimo ni?

4.4.1 Je nutné, aby mobilita hrála důležitou roli ve vztazích mezi EU a sousedními zeměmi, jež by měly být zapojeny do diskuse o politice a organizace programů.

4.4.2 Jak již bylo naznačeno, je třeba, aby evropské obyvatelstvo přizpůsobilo své dovednosti dnešku, a tak zvládlo obtížné úkoly vyvolané globalizací a rostoucí hospodářskou soutěží. Evropské výzkumníci musí mít přístup k nejlepším světovým institucím, aby přinesli své zkušenosti a odborné znalosti do evropského výzkumného prostoru, a evropští studenti by měli mít přístup k nejlepším světovým vzdělávacím zařízením. Podpora mobility mladých Evropanů a získávání mladých lidí z třetích zemí do Evropy jsou rozhodujícími prvky budoucí evropské konkurenceschopnosti. Aby je získala, potřebuje EU mít nejlepší univerzity. Evropské univerzity a podnikatelé hledají příležitosti ke zlepšení spolupráce, aby rozvinuli konkurenční náskok ve světě výzkumu a vývoje⁽¹⁶⁾.

⁽¹³⁾ PLOTEUS, portál o možnostech vzdělávání v Evropě, Evropský portál pro mládež, portál o studiu v Evropě, portál mobility vědeckých pracovníků Euraxess (Researchers in motion), webová stránka Marie Curie pro všechny akce „Marie Curie“, portály YourEurope, Euroguidance, EURES a Eurodesk, program „Erasmus pro mladé podnikatele“ a podpora pro odbornou přípravu a mobilitu pro malé a střední podniky.

⁽¹⁴⁾ Cíl byl stanoven na zasedání Evropské rady v Barceloně v roce 2002.

⁽¹⁵⁾ Směrnice například požaduje, aby studenti ze třetích zemí měli minimální finanční prostředky na pokrytí svých životních nákladů.

⁽¹⁶⁾ Viz také sdělení Komise „Nové partnerství pro modernizaci univerzit: Fórum EU pro dialog mezi univerzitami a podniky“, KOM(2009) 158.

4.4.3 Výbor za tímto účelem považuje za nezbytné zvýšit počet zemí dlouhodobě zapojených do programů mobility EU. Výbor se domnívá, že rozšíření zeměpisné oblasti působnosti programu Erasmus Mundus bylo správné, a že by proto obdobné rozšíření mělo být zváženo i pro program Erasmus pro mladé podnikatele.

4.4.4 Výbor se domnívá, že postupně dlouhodobé rozšiřování programů mobility ve vzdělávání do třetích zemí, jako jsou Čína, Indie, Japonsko a USA, by bylo rozumnou investicí.

4.4.5 Výbor chce důrazně doporučit, aby se současně vážně usilovalo o zamezení „odlivu mozků“ z Evropy a o zatraktivnění Evropy pro evropské vědce i pro vědce z mimoevropských zemí.

4.5 Uznávání a validace

4.5.1 Skutečnost, že validace a uznávání formálního i neformálního učení jsou stále nedostatečné nebo vůbec žádné, je významnou překážkou mobility. Studie PRIME, kterou provedla organizace ESN, ukazuje, že třetina studentů má problémy týkající se uznávání jejich studia v zahraničí. Je jasné, že instituce vysokoškolského vzdělávání a vlády stále ještě mají co zlepšovat. Výbor doporučuje, aby všechny členské státy okamžitě uznaly, ratifikovaly a řádně zavedly Lisabonskou úmluvu o uznávání.

4.5.2 Výbor podporuje myšlenku, že mobilita ve vzdělávání by měla být mladým lidem dostupná ve všech druzích vzdělávání a učení: formálním, neformálním a informálním. Je třeba podporovat mobilitu ve vzdělávání mezi různými úrovněmi vzdělávání. Je třeba vytvořit vazby mezi všeobecným vzděláváním, odbornou přípravou a vysokoškolským vzděláváním a měly by být plně zavedeny kreditní systémy, aby byla usnadněna mobilita v odborném vzdělávání a přípravě, v níž se národní systémy značně liší. Kromě toho by měly být vytvořeny cesty spojující počáteční a další přípravu. K tomu, aby toho bylo dosaženo, bude rozhodujícím faktorem rychlé a souvislé zavedení evropského rámce kvalifikací.

4.5.3 Rozdíly mezi zeměmi v požadavcích na vyšší stupně studia a vzájemné uznávání udělených ocenění, rozdíly v příspěvcích na školné i dalších stipendiích a ostatní kritéria je v nutných případech třeba plně asimilovat. Například požadavky na evropské magisterské studium nejsou na stejné úrovni jako u magisterského studia v Japonsku; japonský student by také musel nadále platit školné své vlastní univerzitě, čímž by se mu studium v Evropě nepříjemně prodražilo.

4.6 Nové partnerství v oblasti mobility ve vzdělávání

4.6.1 Cílů mobility ve vzdělávání lze dosáhnout pouze za úplné a široké spolupráce a úsilí na všech úrovních (úrovni EU, členských států, regionů, vzdělávacích zařízení, sociálních partnerů a organizací občanské společnosti, ale i ze strany mladých lidí samých). Pro zlepšení mobility ve vzdělávání je rozhodující, aby členské státy byly skutečně připraveny jednat.

4.7 Měli bychom pro mobilitu v rámci EU stanovit cíle?

4.7.1 Výbor se domnívá, že se statistickými údaji použitými v zelené knize je třeba více pracovat, protože pouze pravdivé statistické záznamy nám mohou ukázat, jak jsou účinné současné programy mobility ve vzdělávání⁽¹⁷⁾, a pomoci navrhnout spolehlivé budoucí strategie, jež budou obsahovat cíle skutečné mobility (v procentech) pro různé cílové skupiny.

4.7.2 Je velmi důležité, aby Boloňský proces stanovil jasný cíl pro mobilitu; podobné cíle by měly být stanoveny i pro ostatní oblasti vzdělávání. Výbor proto podporuje myšlenku stanovit cíle mobility pro odborné vzdělávání a přípravu, pro učitelský sbor, studenty a neformální vzdělávání. Tyto cíle by měly být stanoveny nejen pro EU jako celek, ale i pro všechny členské státy. Regiony a vzdělávací instituce by kromě toho měly stanovit své vlastní cíle. Při určování cílů by se vždy mělo hledět v první řadě na kvalitu vzdělávání.

V Bruselu dne 16. prosince 2009

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

⁽¹⁷⁾ Měly by se rovněž zvážet srovnávací analýzy s bilaterálními systémy mobility ve vzdělávání, např. „Vulcanus“ v Evropě a v Japonsku (pro studenty ve strojírenství a přírodních vědách), neboť jsou účinné a dobře cílené.